

پوستین‌های قدیمی، حالا هر جا باشند حکم عتیقه را دارند

تکه‌های پوست، پیش از برش خوردن و دوخته شدن

اجازه می‌دادیم بماند. در کارگاه کوچکی گوشه شهر، حوض‌هایی پر از آب و مخصوص آماده کردن پوست‌ها داشتیم و حالا وقت شستن پوست‌ها در آن حوض‌ها بود تا چرک و آلودگی اولیه آن‌ها پاک شود. سپس در آفتاب خشک کرده و روز بعد با کارد تا جایی که به چرم آسیب زده نشود، پوست را تمیز می‌کردیم.

حالا وقت آن بود که با آرد جو و نمک و آب، مایعی به غلظت ماست تازه درست کرده و روی تمام قسمت‌های چرم بکشیم. پس از سه روز، دو نفری تمامی پوست‌ها که ممکن بود ۲۰۰ تخته حتی بیشتر باشد را باز کرده و کش می‌دادیم (دو طرف آن را می‌کشیدیم) تا مواد به خوردش برود و دوباره از این مایع ماست مانند، رویش می‌ریختیم. پس از حدود یک ماه تا ۴۰ روز با ناخن روی چرم می‌کشیدیم اگر گوشت‌های اضافه برمی‌گشت پوست آماده مرحله بعدی بود.

اوستا علی محمد با همان شوری که در صدایش است حالا از شستن پوست‌ها می‌گوید. «پوست‌ها را از وسط تا کرده و در آب روان و نه رودخانه روستا می‌شستیم. البته اگر رودخانه آب داشت و اگر آن زمان آب نبود، از چاه عمیق آب می‌خریدیم و در آب روان می‌شستیم. کف رودخانه گودال‌هایی بود که آنجا پوست‌ها را نم می‌کردیم و همه جایش را تمیز می‌شستیم و بعد کنار رودخانه و جلو آفتاب پهن می‌کردیم و روی پوست کمی نمک و آرد جو کوبیده شده می‌ریختیم و هر دو سمت پوست را خشک می‌کردیم. پس از جمع کردن پوست‌ها تراشیدن آن‌ها شروع می‌شد. هر کارگر در روز ۱۵ و نهایت ۲۰ پوست را می‌توانست تمیز کند. باید پوست با داس‌های مخصوص تراشیده می‌شد تا صیقلی و صاف و تمیز شود چون اگر لشی داشت (چیزی به آن چسبیده بود) رنگ به جسم چرم نمی‌رفت.

پوستین‌های جدید، به اشکال بازارپسند تولید می‌شوند

طبق فرمولی نانوشته، مقدار معینی آب با انار جنگلی و نارپوست، زردچوبه و رنگ قناره‌ای و... همه را با هم مخلوط می‌کردیم. تقریباً یک کاسه برای هر پوست لازم بود. دو نفر از دو طرف پوست‌ها می‌گرفتیم و کش می‌دادیم و بعد رنگ را به همه قسمت‌هایش می‌مالانیدیم و می‌پیچیدیم و بعد از مدتی در آفتاب پهن می‌کردیم تا خشک شود. اگر رنگ، دلخواه نبود دوباره این کار تکرار می‌شد. پس از خشک شدن، با جارویی دستی که مقدار کمی رطوبت داشت آن را نرم‌دار کرده و بعد خشت می‌زدیم تا رنگ‌های اضافی از روی پوست پاک شود. خشت، تخته چوبی نیم دایره مانند بود که سمباده نرمی رویش میخ شده بود. کار آخر و فوت کوزه‌گری هم چوب زدن بود. باید پوست‌ها را دو نفری چوب می‌زدیم تا گرد پشم‌ها گرفته و چرم تمیز شود. حالا دیگر پوست‌ها آماده برش زدن و دوختن بود. البته اکنون این مراحل همه در کارخانه‌ها انجام می‌شود و کار نسبت به گذشته خیلی آسان‌تر شده است. برای دوخت هر پوستین بسته به سایز و قدش حدود شش تا هشت پوست گوسفند نیاز است».

● پوستین‌هایی با عمری طولانی

از استاد کهنه‌کار قوچانی می‌پرسم بیشتر مشتریانش آقا هستند یا خانم؟ او می‌گوید هم کار پوستین‌دوزی مردانه است و هم بیشتر مشتریانش، اما خانم‌ها در گذشته‌ای نه خیلی دور مشتری ثابت آن بودند. «قدیم‌ها برای سپاه دانشی‌ها که به روستاهای قوچان رفت و آمد داشتند پوستین زیادی می‌دوختیم همین‌طور برای خانم‌های معلمی که باید به روستاهای اطراف قوچان می‌رفتند و با کمبود وسایل حمل و نقل آن زمان، زمستان‌های سختی داشتند. البته آن زمان برای خانم‌ها از پوست‌هایی استفاده می‌کردیم که چرم و پشم آن سفید بود و با گلدوزی ابریشمی به شکل ستاره و گل‌های ریز

**قدیم‌ها برای
سپاه دانشی‌ها که
به روستاهای قوچان
رفت و آمد داشتند
پوستین زیادی
می‌دوختیم همین‌طور
برای خانم‌های معلمی
که باید به روستاهای
اطراف قوچان می‌رفتند**